Berlin, 20. Februar 1944 Nr. 8/170

РАНІЦА

„RANICA“
Weißruthenische Zeitung in Deutschland
„Der Morgen“

БЕЛАРУСКАЯ ТЫДНЁВАЯ ГАЗЭТА Ў НЯМЕЧЧЫНЕ

Год выданьня 6. Цана/Preis 20 Pf.

Адрыс Рэдакцыі: «Ranica», Berlin NW 87, Schließfach 34. Падпіска разам зь перасылкай на год — 10 RM, на паўгоду — 5 RM, на 3 мес. — 2,50 RM. Цана асобнага нумару 20 фэніг. Postscheckkonto: Berlin Nr. 2159 95 «Ranica», Weißruthenische Zeitung in Deutschland.

БЭРЛІН
Нядзеля, 20 лютага 1944 г.

Verlag »Ranica«, Berlin NW 87, Schließfach 34. Bezugspreis mit Zustellgebühr für 1 Jahr 10 RM, für 1/2 Jahr 5 RM, für 1/4 Jahr 2,50 RM. Die einzelne Nummer kostet 20 Pf. — Postscheckkonto: Berlin Nr. 2159 95 »Ranica«, Weißruthenische Zeitung in Deutschland.

Мацнейшая сталі маральнасьць

Англа-амэрыканскія намеры за апошнія часы, мелі на мэце тэрарыстычнымі налётамі на Бэрлін асягнуць зваротны пункт у сучаснай вайне, каб дарогай заламаньня маралі жыхароў сталіцы Нямеччыны асягнуць заламаньне баёвай здольнасьці цэлага нямецкага народу. Аблічэньні і надзеі зусім правільныя. Бэрлін зьяўляецца ня толькі сэрцам і цэнтрам Нямеччыны, ён сёньня зьяўляецца душой усяе Эўропы.

Таму, ягоная пастава магла быць прынятая мерылам адпорнасьці і жыцьцяздольнасьці найбольш дэлікатнае часткі эўрапэйскага арганізму.

У сваёй ненавісьці супроць Нямеччыны англа-амэрыканцы не спалохаліся забыць наагул імя чалавека. Іх бруталізм і зьверская акцыя супроць безбароннага цывільнага насельніцтва адмаўляе ім права якое колячы гуманнасьці.

Аднак усе англа-амэрыканскія надзеі і аблічэньні дарэмныя. Пад ударамі іхнае дзікае зьверскасьці Бэрлін ані на хвіліну не захістаўся ў сваім здэцыдаваньні, дысцыпліне і абароназдольнасьці. Наадварот, кожны перажыты налёт узмацняе яго ў веры ў собскія сілы і волю да рашучага апошняга змаганьня.

Дзіцячыя аблічэньні варожага табру які надзеецца на заламаньне маралі бэрлінцаў будуць мець гэткі зводны канец, які ўжо няраз яны перажывалі.

Наглядаючы гэройствы і ахвяраздольнасьць бэрлінскага насельніцтва для нэўтральнага наглядчыка становіцца ясным, **што бязумоўна можна зьнішчыць Бэрлін да ап[illegible]е камяніцы, аднак, гэтак доўга ня [illegible]цца Бэрлін, маральны цэнтр Нямеч[illegible], пакуль астанецца хаця адзін бэрлінец!**

Гэта і дало нагоду Райхсміністру Д-ру Гэбэльсу, як камісару сталічнай абароны выказаць у часапісе «Дас Райх» гордыя словы:

«Ніколі яшчэ сэрца гэтага гораду ня білася так горача, як у апошні час, пасьля цяжкіх начэй, калі бэрлінцы, сьціскаючы сэрца, з упорствам зноў браліся за работу. Яны паказваюць цуды сваей арганізованасьці. А горад прадстаўляе сабой сапраўднае сацыялістычнае адзінства. Салідарнасьць насельніцтва дапамагае перамагчы ўсе цяжкасьці, каторыя ў праціўным выпадку былі-б неперможнымі.»

Характэрызуючы намеры англа-амэрыканцаў шляхом паветранага тэрору пралетарызаваць значную частку нямецкага народу і тым самым стварыць глебу для сваёй ілжывай прапаганды, Д-р Гэбэльс адказвае ў сваім артыкуле: — **«Хоць нашыя жанчыны і плачуць, наглядаючы як гіне ў вагні іхная маемасьць, каторая накоплівалася імі доўгімі гадамі жыцьця, хоць нашыя мужчыны гараць ненавісьцяй спасьцігнутага іх няшчасьця, аднак, ніхто з іх аніводнае сэкунды ня думае каб пакарыцца гэтаму д'ябэльскаму тэрору.»**

Той грубы цынізм, які прадстаўляюць сёньня англа-амэрыканцы ў спалучэньні з ліцамер'ем ня можа застацца бяз кары перад Богам і людзьмі. Нямецкі народ верыць у гэта і адчувае, што ён паклІканы лёсам стаць у недалёкім будучым гістарычным аружжам для здзейсьненьня помсты.

«Няхай вораг цяпер сьвяткуе оргіі, перавышаючы самога сябе ў бэссаромнасьці, — гаворыць Д-р Гэбэльс далей, — **мы прымаем гэта моўчкі і бяз прызнакаў унутранага хваляваньня. Але гэта зусім не азначае, што гэта мы калі-небудзь забудзем. Мы загаворым аб гэтым, калі зможам адказаць істотным вобразам.»**

Англа-амэрыканскі паветраны тэрор зьлўляецца подлым і каварным мэтадам барацьбы, прасьледуючы мэту паставіць Нямеччыну на калені, каб гэтым пазбавіцца рашаючага бою, якога англа-амэрыканцы баяцца больш ад усяго.

Аднак, толькі высокая маральнасьць насельніцтва выканае ролю вырашальнага фактару вайны. Маральнасьць-жа бэрлінцаў сёньня можна характэрызаваць сапраўды як маральнасьць мацнейшую за сталь.

«Гэрб сталіцы ўкрашаны сёньня лаўровым вянком славы, які ніколі не вяне. **Там, дзе цяпер валяцца сьцены і развальваюцца камяніцы, з руінаў вырасьце новы Бэрлін, і кожны камень будзе сьветчыць аб гэройстве гэтага гораду, які нягледзячы на ўсялякія ўдары ворага застаўся неперможным.**

Тысячы нямецкіх грузавікоў своечасова і рэгулярна дастачае на перадавыя лініі ўсходняга фронту амуніцыю, харчы і цёплую вопратку.

НЯМЕЦКІЯ БОМБЫ НА ЛЁНДАН

У адказ на тэрарыстычную акцыю англа-амэрыканцаў супроць цывільнага нямецкага насельніцтва, нямецкае ваеннае лятунства, пачынаючы ад 21 студзеня чатыры разы бамбардавала Лёндан.

Найбольш цяжкім быў налёт з 13 на 14-е. Ад нямецкіх узрыўных, і запальваючых бомбаў, як і ад паветраных мінаў узьніклі вялікія пажары.

Як паведамляе Рэйтэр, цэлыя часткі гораду зьяўляюцца разрушанымі і закрытымі для ўсялякага руху.

АНГЛА-АМЭРЫКАНСКІ НАЛЁТ НА БЭРЛІН

Вечарам 15 лютага англа-амэрыканскае лятунства прадпрыняло тэрарыстычны налёт на Бэрлін. І гэты раз, як і пры папярэдніх ударах, Бэрлін перанёс налёт з выпрабаванай ужо адпорнасьцю.

НАЛЁТ АНГЛА-АМЭРЫКАНЦАУ НА РЭЗЫДЭНЦЫЮ ПАПЫ

10-га лютага раніцай англа-амэрыканскія паветраныя гангстэры правялі адно з самых крывавых злачынстваў за час вайны. У парку папскай летняй рэзыдэнцыі Кастэль Гандольфо сабралася 15000 жанчын і дзяцей, шукаючых тут абароны і надзеяўшыхся, што англа-амэрыканцы устрымаюцца ад налёту на экстэрытарыяльныя уладаньні Папы. Аднак, паветраныя піраты выбралі аб'ектам бамбардыроўкі якраз гэты парк і ськінулі тут вялікую колькасьць бомбаў. Дзякуючы таму, што большасьць жанчын і дзяцей знаходзілася пад адкрытым небам, вынікі бамбардыроўкі былі жудасныя: адбылася сапраўды крывавая бойня. Адначасова бомбы трапілі у самое памешканьне Кастэль Гандольфо і у прымыкаючую да яго сэмінарыю, якія былі разбураныя. Колькасьць забітых і параненых вельмі вялікая.

Такое-ж несусьветнае злачынства было вроблена двума днямі раней у маленькім горадзе Урбіно, каля Сан Марыно. У той час, калі насельніцтва зьвярталася з царквы, англа-амэрыканцы абстралялі безбаронных людзей з самалётаў бартавым аружжам. Із 4000 насельніцтва Урбіна было забіта 1800 чалавек.

Гэтыя зьверскія масавыя забойствы выклікалі у Італіі глыбокае абурэньне.

НЭЎТРАЛЬНЫЯ ЖУРНАЛІСТЫЯ АБ ПАЛАЖЭНЬНІ Ў УСХОДНЯЙ КАРЭЛІІ

Ад многіх тыдняў саветы вядуць агітацыйны паход супроць Фінляндыі, закідаючы ёй цяжкія праступкі адносна жыхарства ўсходняе Карэліі. Дзьве фінскія газэты апублікавалі гутарку з групай нэйтральных журналістых, якія на супольныя запросіны з боку фінскай галоўнай гасподы, міністэрства замежных спраў і дзяржаўнай інфармацыйнай службы зрабілі падарожжа ў усходнюю Карэлію, каб на мейсцы пазнаёміцца з палажэньнем тамтэйшага жыхарства, Сябры гэтае групы нэйтральных журналістых сьцьвярджаюць станоўка, што харчовыя пайкі там добрыя, добрым зьяўляецца і стан здароўя жыхарства і ягоныя гігіенічныя умовы.

Ваенны агляд

Англа-амэрыканскія перахвалкі заваладаньня Рымам яшчэ на Каляды 1943 году, прынукнулі іх да усялякае ім толькі магчымае натугі, каб у канцы асягнуць выімраныя імі намеры. Калі не апраудала іх надзея ў высадка ля Нэттуно, пастанавілі яны дапамагчы сабе агульным націскам на паудзённа-італьянскім фронце. З небывалай тады сілай пайшлі да атакаў на узвышша Монтэ-Кассіно.

Міма усялякіх высілкаў не дайшлі мэтаў. У агні нямецкае артылерыі былі заломаны іхныя усе атакі прыносячы гэтым небывала вялікія страты у людзях і ваенным матар'яле. Монто-Кассіно, трэба лічыць, на даужэйшы час спыніла англа-амэрыканскія магчымасьці да новых спробаў.

З усходняга фронту

За апошні тыдзень на усходнім фронце ваенныя дзеяньні ня зьменшыліся у разьмерах. Савецкае камандваньне далей гнала людзікія масы на нямецкія пазыцыі. Старой тактыкай пробвалі яны штораз на новым адрэзку удачаў праломкі. Гэтак, амаль-што кожны дзень пункт цяжкасьцяў пераносіўся з аднаго адрэзку на другі.

Агульна, аднак трэба прыняць, што асноўным пунктам савецкага націску быў паўночы фронт. Тут найбольш пылаючым вогнешчам баёў аказаўся Віцебск. У гэтым годзе адбываецца тут ужо другая бітва. Першая, якая была пачата 17 студзеня, і завяла усе савецкія аблічэньні.

Бяручы пад увагу стратэгічнае значэньне Віцебска для усяго паўночнага фронту, трэба было лічыць, што бальшавікі ізноў пановяць сваю спробу. 3-га лютага 28-мі дывізыямі пачлі новую вялікую атаку.

Крывавае змаганьне трывае ўжо даўжэйшыя дні. Аб іх размеры, як падаюць часапісы, можа сьветчыць з ужыцьця ваеннага матар'ялу: 3 снарады ў сярэднім падае на 1 квадратны мэтр плошчы. Нямецкі жаўнер з поўнай дастойнасьцю перайшоў гэту псыхалягічную і духовую пробу вытрымаласьці. Фронт утрыманы.

Бальшавіцкія намеры тут поўнасьцю разьбіліся. Дробныя здабычы плошчы ані ў якой меры не стаяць да аграмадных стратаў, якія пры гэтым паносяць бальшавікі. 40000 забітымі на адным толькі віцебскім адрэзку — гэта савецкія асягненьні ля Віцебска.

Апошняе паведамленьне Нямецкага Галоўнага Камандаваньня падае:

На ўсходнім фронце за апошні дзень нашыя аддзелы адбілі цяжкія бальшавіцкія атакі ў раёнах: на паўночны ўсход ад Крывога Рогу, на захад ад Чэркасаў, на ўсход ад Шашкава, ля Віцебска, між вазерамі Ільмен і Пайпус, як і Нарвы. Нямецкія атакі на шматлікіх адрэзках давялі да зьнішчэньня моцных баявых групаў ворага.

На захад ад Нарвы было разьбіта з вялікімі стратамі для ворага спроба дэсанту. Дзьве ўзброеныя лодкі, шматлікія кутры і дэсанцкія параплавы прыгэтым былі затопленыя.

На далёкай поўначы нямецкія баявыя эскадры атакавалі транспарты на Мурманскай чыгунцы, цяжка пашкодзіўшы пры гэтым 3 цягнікі.

За час ад 8 да 14 лютага на ўсходнім фронце зьбіта 206 варожых самалётаў. Собскія страты выносяць 27 апаратаў.

У Італіі на высадкавых абшарах ля Нэттуно апошні дзень прайшоў пры абодвабаковай дзейнасьці патрулёў. Далёкастрэльныя батарэі ўзялі пад агонь параплавы ў порце Нэттуно з відавочным посьпехам, які прымусіў завярнуцца тры зьнішчальнікі.

На адным лётнішчы ля Нэттуно агонь нямецкае артылерыі выклікаў пажары ў складах амуніцыі і нафты ворага. Нямецкія баявыя лятунскія эскадры атакавалі порт Анцыю, запалілі шматлікія магазыны і зліквідавалі ля Апрыліі батарэі ворага.

Ля Кассіно, у насьледку вялікіх стратаў за апошнія дні, вораг не атакаваў. Раніцай 15 лютага эскадры ворага атакавалі гістарычны манастыр Кассіно, нягледзячы на тое, што ні ў манастыры ні ягоных ваколіцах ня было аніводнага нямецкага жаўнера.

Забудаваньні слаўнага кляштару цяжка пашкоджаны. Над Італіяй за апошні дзень састрэлена 17 самлётаў ворага.

Нямецкія хуткабежныя лодкі за апошнюю ноч правялі плянава, нягледзячы на атакі зьнішчальнікаў ворага ля пабярэжжа Англіі акцыю бяз собскіх стратаў. У гэты самы час нямецкія фарпосныя лодкі прад галяндзкім фронтам Умуйдэн, стрымалі ангельскія хуткабежныя лодкі і у цяжкім баі затапілі 3 адзінкі, а іншыя прымусілі да звароту.

Група нямецкіх лодкаў, варочаючыся ад ангельсага пабярэжжа спаткала разьбітыя тжо ля Умуйдэна ангельскі караван і затапіла зноў 2 лодкі ворага, а шматлікія іншыя пашкодзіла. Гэтакім чынам вораг панёс надта высокія і балючыя страты. Нямецкія лодкі пры нязначных собскіх стратах зьвярнуліся на свае базы.

КАЗАКІ ВІТАЮЦЬ УТВАРЭНЬНЕ ЦЭНТРАЛНАЕ БЕЛАРУСКАЕ РАДЫ

У сувязі з утварэньнем Беларускае Цэнтральнае Рады, Правадыр Казацкага Нацыянальнага Руху выслаў з Прагі Прэзыдэнту Рады сп. Радаславу Астроўскаму прывітаньне наступнага зьместу:

Спадару Радаславу Астроўскаму
Прэзыдэнту Беларускае Цэнтральнае Рады.
Менск.

З вялікай і шчырай радасьцю Нацыянальнае Казацтва прыняла вестку пра ўтварэньне Беларускае Цэнтральнае Рады і аб яе актыўным уделе ў жыцьці Беларускага Народу.

У гэтай разумнай пастанове Гэнэральнага Камісара Беларусі мы бачым посьпех і далейшае замацаваньне спадзяваньняў Беларускага Народу на шляху ягонага нацыянальнага адраджэньня.

Наш Казацкі Народ заўсёды меў самыя прыяцельскія пачуцьці да Беларускага Народу і з вялікім задавальненьнем адзначае кажны посьпех у Вашай працы і кажны ўдзел у агульным змаганьні супроць бальшавізму за забясьпечаньне свабоды нашых народаў.

Нямецкія ўдачы ў Італіі

Неахвотна навязваў баявое знаёмства ангельскі жаўнер з нямецкім жаўнерам. Надоўга застануцца ў памяці разьвязка ля Дункеркі, Ст. Назар, Діппе. Таму ангельскае камандваньне доўга ня пробавала шчасьця ў спатканьні з нямецкімі аддзеламі.

Наступныя гады, калі ангельцы атрымалі помач ад амэрыканцаў, калі дзякуючы гнільлю маральнага кіраўніцтва італьянскай арміі, якое выявілася ў агіднай зрадзе Бадоліо, англа-амэрыканцы набралі апэтытаў да афэнзывы. Гэта і дало падставу іхняму камандваньню да перахвалкі, што яны яшчэ Каляды 1943 г. адсьвяткуюць у Рыме.

Пасьлядоўна да гэтага намеру англа-амэрыканскае камандваньне, бачачы сваю няўдачу пры франтавой афэнзыве ў паўдзённай Італіі, прадпрыняла дужа рызыкоўную акцыю высадкі ля Нэттуно. Коштам вялікага накладу людзкіх сіл ды ваеннага матар'ялу, ужо на гэты раз нямінуча хацелі яны асесьці ў Рыме.

Хутка міне тры тыдні ад пачатку англа-амэрыканскага дэсанту ля Нэттуно. За гэты час удалося ім ледзь толькі ўтрымацца на захопленых у першых днях высадкі мясцовасьцях.

Насупроць англа-амэрыканскае перавагі ў людзях і ваенным матар'яле, немцы паказалі сваю арганізаванасьць і баяздольнасьць свайго жаўнера. Гэта давяло да таго, што ў надта кароткі час сытуацыя была апанованая. Трываючая ўжо даўжэйшы час нямецкая ініцыятыва нанясла праціўнікам небывала вялікія страты. Як мы ўжо падавалі зацятыя бaі давялі да акружэньняў пaадзіночных англа-амэрыканскіх баёвых групаў, якія далі некалькі тысячаў палонных і яшчэ большую колькасьць забітых.

Завалоданьне Апрыліяй

Як падало паведамленьне нямецкае прэсы, за дні 12 і 13 лютага немцы завалодалі горадам Апрылія, які перарэзвае дарогу на старынную Апрылійскую шасу. Пяць разоў мяняў горад сваіх валадароў. Нарэшце ў ім замацаваліся немцы.

У першы дзень атакі на горад забрана тысяча палонных, якія апынуліся вельмі здзіўленымі і ўражанымі разьмерам нямецкага ўдару. Між палоннымі аказаліся жаўнеры, каторыя некалькі дзён таму назад прымалі ўдзел у баёх ля Кассіно. Гыта паказвае на крытычнае палажэньне англа-амэрыканскага дэсанту ля Нэттуно. Вораг быў прымушаны коштам Кассінскага фронту асягнуць нейкую перавагу і ўмацаваць фронт на Нэттускім адрэзку, захістаны нямецкімі ўдарамі. Гэты манэўр паказвае веліч нямецкае ўдачы ля Апрыліі, як гэтаксама і поўнае хістаньне пазыцыі праціўніка.

Калі ўзяць пад увагу, што гэты адрэзак зьяўляецца зусім нязначным у параўнаньні з разьмерам цэлага італьянскага фронту, які абараняецца толькі часткамі нямецкіх аддзелаў, дык стане ясным, што доўга яшчэ мусяць чакаць англа-амэрыканцы на выімраны імі Рым.

Англа-амэрыканскія страты пры высадцы

ля Нэттуно асабліва балючыя. Апрача агню нямецкіх грэнадзёраў, безперапынна спаўдзельнічае лятунства, якое градам бомбаў і паветраных тарпэдаў топіць дэсанцкія параплавы з папаўненьнем. Да гэтага-ж дзейнічае нямецкая далекастрэльная артылерыя, якая сваім скуткоўным зьнішчальным агнём кідае на марское дно безьліч параплаваў ворага.

У некалькі радкох

◆ Дэ Голь быў вымушаны прызнаць незалежнасьць Сырыі і Лівану. Ягоны прадстаўнік гэн. Катру падпісаў дагавор аб незалежнасьці гэтых краінаў.

◆ У паўдзённай Італіі за згоды англа-амэрыканцаў аднаўлена дзейнасьць усіх масонскіх лёжаў.

— Падыходзьце па чарзе! Усім па лыжцы «самастойнасьці з незалежнасьцю» падарую.

„У нас гэтак ня кажуць"

«У нас гэтак ня кажуць!» «Я гэтага ня чуў!» Нярэдка можна пачуць гэткія заявы ад таго ці іншага «сьведамага» беларуса. Калі-б сэнс гэткіх заяваў абмяжаваўся толькі да таго, што імі даслоўна выказываецца, г. зн., што дзесьці чагосьці ня скажуць, або што хтось чаго ня чуў, дык ня былі-б яны, праўда, цікавыя, але ня былі-б і дзіўныя ці шкодныя. Але не! Іх кажуць пратэстуючы супроць таго ці іншага слова, або наагул асаблівасьці, ужыванай у беларускай літаратурнай мове. Гэтым вымагаюць, каб у літаратурнай мове ўжываліся толькі такія словы і формы, якія ёсьць у мове павету, воласьці, сяла такога «пратэстанта». Бяды яму мала, што калі-б яго паслухаць і пісаць моваю ягонага сяла, дык беларуская літаратурная мова ўсё-ж-ткі розьнілася-б ад дзесяткаў тысячаў іншых беларускіх сёлаў. З гэткім-жа самым «правам» гэныя сёлы маглі-б вымагаць, каб літаратурная мова ня розьнілася ад мовы кажнага іхнага сяла. А калі-б здаволіць іхныя вымаганьні, дык было-б гэтулькі беларускіх літаратурных моваў, колькі ў Беларусі сёлаў, ці інакш кажучы — зусім ня было-б беларускае літаратурнае мовы, бо літаратурная мова адна для ўсяго народу. Дыкжа ўласьцівай рысаю кажнае літаратурнае мовы, рысаю, бяз якой яна літаратурнай ня будзе, зьяўляецца ўжываньне яе інтэлігенцыяй дадзенага народу бяз увагі на мясцовыя асаблівасьці мовы кажнага асобнага кутка.

У кажнай мове ёсьць шмат розных народных гаворкаў, а мова літаратурная паўстае на аснове гаворкі аднае або колькіх найбліжшых, пры большым або меншым уплыве іншых гаворкаў. Таму, як і кажная, таксама і нашая літаратурная мова крышку розьніцца ад беларускіх народных гаворкаў, за выняткам тых найбліжэйшых міжсобку, на аснове якіх паўстала, дый то ня зусім чыста (бо ёсьць уплывы іншых гаворкаў).

Дык калі-б хто хацеў праверыць тую ці іншую асаблівасьць беларускай літаратурнай мовы з гледзішча згоднасьці яе з духам беларускае мовы, як цэласьці, павінен зьвярнуцца да ўсіх чыста гаворкаў народнае мовы і ў прыпадку нязгоды чагось у літаратурнай мове з усімі гаворкамі, ягоная заява аб гэтым будзе запраўды каштоўнай і з ёй павінны лічыцца, а нязгода з аднэй ці колькім гаворкамі — зьява нармальная.

Ад нашых карэспандэнтаў

У ЛІЦМАНШТАЦКІМ АДДЗЕЛЕ БКС

Нядаўна адбыўся тут гадавы сход сяброў мясцовага Беларускага Камітэту Самапомачы.

Старшыня БКС. сп. В. Габруковіч злажыў справаздачу з дзейнасьці Ўраду за мінулы год, з якой было відаць, што галоўным заданьнем Ўраду ў 1943 г. было згуртаваньне мясцовых беларусоў вакол БКС і пашырэньне сярод іх нацыянальна-узгадаваўчае працы.

Камітэтам былі праведзены курсы беларусаведы, бухгальтэрыі і кравецтва. Улетку чыталіся даклады з беларусазнаўства. Ізноў-жа тэатральная сэкцыя пяць п'есаў, як «Паўлінка», «Птушка шчасьця» і інш. Моладзь згуртаваная ў сваей сэкцыі, таксама шырака разгарнула культурна-асьветную працу. Значна ўзбагацілася і камітэцкая бібліятэка новазакупленымі кніжкамі.

З прачытанай старшынёю справаздачы Рэвізыйнай Камісыі вынікае, што ліцманштацкі Камітэт фінансава стаіць зусім моцна.

Агульны сход сяброў адобрыў працу Ўраду свайго Камітэту ў 1943 г., выразіў яму падзяку і давер, і ў гэтым самым складзе выбраў на 1944 год.

На заканчэньне сходу, з нагоды ўтварэньня Беларускае Цэнтральнае Рады была складзена і выслана ў Менск на імя Прэзыдэнта сп. Радаслава Астроўскага прывітальная тэлеграма.

Азардзей.

У КЭНІГЗБЭРГСКІМ АДДЗЕЛЕ БКС

26. 1., у адным з прыгажэйшых заляў у Кенігзбэргу быў наладжаны вечар, на якім была зарганізована пастаноўка дзьвюх п'есаў: «Чорт і баба» і «Зьбянтэжаны Саўка». Апроч таго выступаў ужо вядомы ў Кенігзбэргу хор БКС пад кіраўніцтвам сп. Луткевіча.

Аб мастацкім узраўні пастаноўкі п'есаў і хору можа сьветчыць колькасьць прысутнікаў, якія склалі звыж 1000 чалавек.

Як нам ведама Кэнігзбэргскі Аддзел БКС падрыхтоўвае спэцыяльны вечар беларускай песьні, на які гэтаксама запрашае нашага слаўнага і дарагога сьпевака Міхася Забэйду-Суміцкага.

Вал.

УЛ. КЛІШЭВІЧ

* * *

Арыстаху Кроту

Магутны Бог сьвяцільнікі разьвесіў,
Прыбраў зямлю ў радасныя краскі.
З вясёлым тварам залацісты месяц
Да долу кідае праменьняў ласкі.

І на пялёстках расьцьвілой шыпшыны
У пералівах яркіх чырваньню гары[illegible]
Як кроў на твары маладой дзяў[illegible]
Прамень далёкае нябёснае зары.

Бляск зораў неба заўжды таямнічы.
Вянок прыроды ў вечным харасьцьве
Над намі зьзяе мудрасьцю вялічы,
Упрыгожыўшы зямлю і навакол сусьвет.

І ня мінаю я з жывучымі людзьмі
Прыроды хараства і не прыходжу міма...
Гары, вянок чароўных зор над намі,
Ня гаснучы красой ніколі над Радзімай!

10 студзеня 1944 г.

В. КРЫЦКІ

Яны на беларускай зямлі

(На матар'ялах савецкае прэсы ваеннага часу)

Ці трэба лішні раз паўтараць, як кляў і кляне беларускі народ сваіх найбольшых ворагаў — бальшавікоў, жадаючы, каб іх «зямля не насіла», — тая беларуская зямля, да якое гэтулькі год гнялі яны, у якую ўтоптвалі, закопвалі ў масавых, яшчэ жудасьнейшых мо за Катынскія ці Віньніцкія, хоць і ня знойдзеных пакуль магілах, родная зямля, ад якое адрывалі гвалтам, гвалтам турылі ў халодныя й дзікія Сібіры й Казахстаны, Котласы й Калымы, тундры й пусткі лепшых сыноў і дачок гэтага народу?

І быў ужо час, калі здавалася, што ня будзе больш і праўда насіць на сабе гэтую пошасьць нашая сьвятая зямля, што зьдзеліся праклёны шматпакутнага народу іназаўсёды адверне ад ягонае галавы гэтую страшную плягу.

Толькі не, «пошасьць уелася ў маткузямлю», як казаў паэта, занадта да спадобы ўдаліся ёй спажыўныя сокі гэтае зямлі, каб гэтак адразу зрачыся яе, ці хоць думкі аб ёй. Думка гэтая ажыла ў галовах галавароў зараз-жа, калі толькі мінуў першы страх панічных уцёкаў пад маланкавымі ўдарамі магутнейшага сілаю зброі й духу ворага. І ў выкананьне гэтае думкі аб чульлівых «клопатах» і «апецы» над «братнім», ці можа нат «сыновым» народам пачалі зноў пакрысе паўзьці, а далей і сыпацца новыя плягі на бедную ягоную галаву, на змучаную, здратаваную ягоную зямлю...

ЯК «ВЯЛІКІ» ДЫ «ЗАКЛІКАЎ»

Партызаншчына — вось найбольш агульнае, зборнае імя першага з гэтых «клопатаў» — «плягаў», першага «багаславеньня» й «багавешчаньня», ад якога пачалося сутаргавае, але настырлівае чапляньне выганянага ворага за спляжаную ім-жа нашую зямлю, упорыстае намаганьне закараніцца й загнязьдзіцца на ёй ізноў, на ўсе свае чатыры лапы.

Мала хто добра ўяўляе сабе, ад чаго пачалася ў нас і на іншых вызваляных з-пад бальшавікоў землях, гэтая, рознай слаўная цяпер на цэлы сьвет, партызаншчына, дзе быў ейны выходны пункт, першы штуршок, ад якога пачаў разгортацца ўвесь скрутак. Самі бальшавікі, зразумела, спрабуюць прадставіць гэтую справу перад цэлым сьветам так, як быццам-бы тут — сама сабою, стыхійна паўсталая ўсенародная патрыятычная вайна адзінага «савецкага» народу супроць чужаземных «захопнікаў», «гвалтаўнікоў», «акупантаў». «Галоўны махер хлусьлівае савецкай інфармацыі, калішні менскі жыд Лазоўскі гэтак і заявіў быў перад сусьветнай прэсай: «Партызанскі рух — гэта глыбака народны рух, гэта цела ад цела і кроў ад крыві савецкага народу... Партызаны — гэта савецкія патрыёты, якія абапіраюцца на ўвесь народ і ў глыбокай арганічнай сувязі з народам і чырвонай арміяй чэрпаюць свае сілы ў змаганьні супроць «гітлераўскіх бандытаў і грамілаў» («Правда», 227 — 17. 8. 1941 г. — «На чароднай прэс-канфэрэнцыі замежных карэспандэнтаў»). Але навет гэты бальшавіцкі бандыт ад інфармацыі, які навытарыўшыся рабіць із чорнага белае, із бандыта — патрыета й наадварот ды абзываць пры гэтым сваім собскім запраўдным імём свайго супрацоўніка, ня мог усё-ж да канца затаіць шыла ў мяшку із сваймі жыдоўска-інфармацыйнымі бэбахамі. Яно вылезла адтуль адразу-ж, бо нельга было адразу-ж не назваць першага й галоўнага натхняльніка завадатая «глыбока-народнага руху».

«**Партызанскі** рух, які паўстаў ад першых дзён зрадлівага нападу Нямеччыны на Савецкі Саюз, **разгарэўся зыркім полымем у сувязі з заклікам старшыні дзяржаўнага камітэту абароны І. В. Сталіна** і цяпер палыхае на ўсім прасьцягу занятых нямецкай арміяй раёнаў», — мусіў прызнацца ўжо на самым пачатку Лазоўскі. Значыцца, ня зьнізу, не ад выбуху патрыятычнага гневу абуранага народу, а высака з гары, ад іскраў з «легендарнае» люлькі «вялікага і мудрага» падпальшчыка сусьветнага пажару занялося гарэць тое «цела ад цела і кроў ад крыві». А варта толькі паслухаць самы гэны «заклік», каб канчальна пераканацца ў гэтым.

ДА ЧАГО ЁН КЛІКАЎ?

Бальшыня бадай беларусоў ужо ня мела «шчасьця» чуць таго, пэўна-ж, «гістарычнага», як і ўсе яны, выступленьня ў радыё «вялікага бацькі народаў», якое адбылося 3-га ліпеня 1941 г., калі ў «таты» мінуў першы страх і першыя непрыемнасьці ад, кажучы іхнымі ўлюбёнымі слоўцамі, а нашымі знанымі «народнымі вобразамі», — таго «гістарычнага» ці «легендарнага» меху, што прадаўся ... Дык ня шкодзіць хоць цяпер прыслухацца хай-бы сабе да тае мясьціны гэтага выступленьня, якая і становіць той успамінаны «заклік», мясьціны, у часе якой моцна яшчэ, відаць, калацілася люлька ў зубах у «бацькі», распаўсюджваючы вакол смярод і рассыпаючы іскры для пазьнейшага «зыркага полымя». Вось яна, гэтая мясьціна, у якой запраўды, як кажуць, «увесь закон і пракокі»: «У занятых ворагам раёнах трэба ствараць партызанскія аддзелы, конныя і пешыя, стварыць дывэрсійныя групы для змаганьня з часткамі ворагавай арміі, для распальваньня партызанскае вайны ўсюль і ўсюды, для ўзрываньня мастоў, дарог, псаваньня тэлефоннае і тэлеграфнае сувязі, падпалу лясоў*), складзішчаў, абозаў. У захопленах раёнах ствараць нязносныя абставіны для ворага і ўсіх ягоных памагачых, перасьледваць і зьнішчаць іх, дзе ні ступні, зрываць усе іхныя мерапрыёмствы» («Известия» № 159 — 3. 7. 1941 г.).

Нават ужо самым сваім стылем, гэтым імпэратыўным «трэба» — як мала падобны гэты цкаваны заклён да «заклікy да народу», як разьліва нагадвае ён просты загад пазьнейшага «вялікага маршала Савецкага Саюзу» сваім прыслужнікам і нявольнікам. Дзеля паўніні малюнку можна нават параўнаць гэты зварот да «братоў» і сёстраў (гэтак пачынаецца «выступленьне») да пазьнейшых афіцыйных загадаў «народнага камісара абароны», падпісаных тэй нашай «вялікай» і «гістарычнай» мянушкай. Вось — із загаду № 130 да 1-га траўня 1942 г., пункт 5: «Партызанам і партызанкам — узмоцніць партызанскую вайну ў тыле нямецкіх захопнікаў, разбураць сродкі сувязі й транспарту ворага, зьнішчаць штабы й тэхніку ворага, не шкадаваць патронаў супроць прыгнятальнікаў нашае радзімы!» («Правда», № 121 — 1. 5. 1942 г.), або — з загаду — 345 да 25-х угодкаў кастрычніцкае рэвалюцыі, 7. 11. 1942 г., пункт 3: «Разьдзьмуць полымя ўсенароднага партызанскага руху ў тыле ворага, разбураць ворагавыя тылы, вынішчаць ня-

---

*) Відаць, як ня ўвесь страх яшчэ мінуў быў у беднага «бацькі»: не падумаў адразу, дзе-ш будуць хавацца ягоныя «дывэрсыны», калі лясы — свой найлепшы прытулак — папаляць. Таму гэты пункт, здаецца, ці не застаўся без выкананьня.

Весткі з бацькаўшчыны

СЛОНІМ

ПЕРШАЯ АБАРОННАЯ ВЕСКА

Абвешчанае пры пакліканьні да жыцьця Беларускае Цэнтральнае Рады сп. Гэнэральным Камісарам Беларусі ўтварэньне гэтак званых абаронных вёсак пачынае ўжо ажыцьцяўляцца. Гэткая вёска была нядаўна ўтворана ў Слонімшчыне.

На пасьвяточнаму ўпрыгожаным пляцы зборак выстраіліся аднэй раніцы беларускія самаахоўцы. Сабралося сюды і ўсё жыхарства вёскі, шчыра зацікаўленае гэткай нязвычайнай для іх урачыстасьцю. Урачыстасьць распачалася гарачаю прамоваю беларускага батальённага камандзера, які заклікаў сваіх жаўнераў да пераможнага і рашучага змаганьнв з ворагамі беларускага народу. Пасьля стармыня павету адчытаў сабраным адозву Гэнэральнага Камісара Беларусі, а Акруговы Камісар нарысаваў самаахоўцам абраз гатовае ўзорнае абароннае вёскі, якая мае быць тут створаная з дзейнаю дапамогаю мясцовага сялянства.

Пад канец урачыстасьці жыхарству была раздадзеная вопратка і іншыя рэчы. Пасьля гэтага адбылася ўрачыстая прысяга самаахоўцаў змагацца на жыцьцё і сьмерць з бальшавізмам.

ГАРАДЗІШЧЫ

НОВЫЯ ЎЗНАГАРОДЖАНЬНІ

13-га студзеня ў памешканьні Беларускага Дому Культуры адбыўся сход сялянства, працоўнай інтэлігенцыі і моладзі.

Пасьля канцэрту выступілі з прамовамі сп. сп. Старшыня Павету, Акруговы Камісар, Акруговы Кіраўнік Гаспадаркі і інш. Прамоўцы закранулі актуальныя сяньня гаспадарскія і палітычныя пытаньні.

Сп. Акруговы Камісар узнагародзіў адзнакамі заслугі пяцёх найбольш выдатных працаўнікоў павету, а таксама выдаў матар'яльныя ўзнагароды для трох сялян.

Дэлегацыя жыхарства павету перадала Акруговаму Камісару адрыс на імя сп. Гэнэральнага Камісара Беларусі, як адзнаку ўдзячнасьці за даныя беларускаму народу правы сьцьверджаныя дэклярацыяй з дня 21-га сьнежня 1943 г.

СТОЎПЦЫ

УРАЧЫСТЫ СХОД

16-га студзеня ў залі чыгуначнай станцыі ў Стоўпцах адбыўся ўрачысты сход з удзелам прадстаўнікоў паветавай і сельскай адміністрацыі. Сход гэты быў прысьвечаны абвешчанью Беларускае Цэнтральнае Рады.

Пр[illegible]ы на сходзе сп. Акруговы Камісар [illegible]ючы да ведама акт арганізацыі Беларускае Цэнтральнае Рады, зазначыў, што акт гэты зьяўляецца новым фактам даверу нямецкіх уладаў да беларускага народу. Гэты давер выкліканы дзейным удзелам беларусоў у агульным змаганьні з бальшавізмам.

Старшыня Стаўпецкага павету сп. Ясюк у сваёй прамове зазначыў, што беларускі народ бачыць сваю лепшую будучыню толькі ў супрацоўніцтве з нямецкім народам. Бальшавізм для беларусоў — нацыянальная сьмерць.

Як адзнака ўдзячнасьці і станоўкасьці ў змаганьні, на сходзе была прынята дэклярацыя на імя Гэнэральнага Камісара Беларусі, наступнага зьместу:

«З нагоды пакліканьня да жыцьця Цэнтральнае Беларускае Рады, — паветавы старшыня ў Стоўпцах асабіста і ад імя ўсяго жыхарства Стаўпецкага павету складае Вам, спадару Гэнэральны Камісару Беларусі, шчырую падзяку за выказаны давер у адносінах да беларускага народу і адначасова выражае нашую гатоўнасьць змагацца разам з нямецкім народам супроць жыда-бальшавіцкіх захопаў».

Пад гукі нацыянальнага гімну Паветавы Старшыня сп. Ясюк перадаў мясцоваму Аддзелу Саюзу Беларускае Моладзі сьцяг са славамі: «Трымайце яго ўпэўнена і мужна, нясеце яго чэсным нацыянальным шляхам».

Урачысты сход быў закончаны ўзнагародай працаўнікоў паветавай і сельскай адміністрацыі.

РАДАШКОВІЧЫ

ПРАТЭСТ ЖЫХАРСТВА

16-га студзеня на вялізным сходзе сялян, работнікаў і інтэлігенцыі ў Радашковічах быў абвешчаны пратэст жыхарства павету супроць бальшавіцкіх намераў захапіць Беларусь.

Старшыня павету сп. Арэшкавіч адчыняючы агульны сход у кароткіх словах схарактарызаваў жыцьцё пад савецкім ярмом, дзе ня тое, каб што рабілася для дабра народу ў нацыянальнай справе, але нават і думаць аб гэтым было немагчыма.

Сп. Кажан шырока схарактарызаваў у сваёй прамове сучаснае становішча беларусоў адносна бальшавіцкага гвалту і зьдзеку над беларускім спакойным селянінам, адзначаючы, што нічога не даецца дарма, а тым больш магчымасьць нацыянальнага разьвіцьця. За ўсё трэ' плаціць, нават вельмі' дорага, бо собскай крывёй. Спакойнае і ціхае жыцьцё толькі ад нас самых залежыць. Хопіць у вёсцы паказацца аднаму беларускаму паліцыянту, каб двуногія зьвяры, званыя партызанамі, разьбегліся на ўсе чатыры бакі.

Сп. Дварэцкі, кіраўнік Беларускай Самапомачы ў Радашковічах, зьвяртаючыся да сабраных падкрэсьліў значэньне БСП і заахвочваў сялян да цясьнейшай сувязі і больш дзейнага супрацоўніцтва з гэтай арганізацыяй.

Пасьля прамоваў была прачытаная рэзалюцыя пратэсту супроць бальшавізацыі Беларусі і подлых намераў Сталіна падняволіць наш народ.

Сход быў закончаны пратэстацыйнымі клічамі і адыйграньнем нашага нацыянальнага гімну.

ЛЯХАВІЧЫ

ПАВЕТАВЫ СХОД

12-га студзеня ў Беларускім Доме Культуры ў Ляхавічах быў склікаены сход сялян, работнікаў і інтэлігенцыі.

На сходзе быў прысутны Акруговы Камісар з сваімі супрацоўнікамі і прадстаўнікамі беларускае адміністрацыі з акругі. Да сабраных прамовіў Акруговы Кіраўнік Гаспадаркі з Барановіч. Сьцьвярджаючы, што Ляхавіцкі павет стаіць на адным з першых месц па здачы паставак, заклікаў ён і далей сумленна выпаўняць усе патрабаваньні, каб павялічыць магчымасьці для перамогі ў сяньняшнім змаганьні.

Сп. Бядрыцкі ў сваёй прамове выясьніў сабраным значэньне Беларускае Цэнтральнае Рады і сьцьвердзіў нашыя дасягненьні, як вынік супрацоўніцтва з нямецкімі ўладамі.

Сп. Акруговы Камісар за сумленнае выконваньне сваіх абавязкаў некаторым сялянам і ўрадоўцам прызнаў прэміі. У канцы ён зьвярнуўся да прысутных з заклікам накіраваць усе свае сілы ў кірунку павялічэньня магчымасьцяў нямецкім жаўнерам аднесьці перамогу над нашым супольным ворагам жыда-бальшавізмам.

З ЖЫЦЬЦЯ НАШАЙ МОЛАДЗІ

Дзякуючы шчыраму і актыўнаму дзеяньню Саюзу Беларускае Моладзі, а асабліва сп. Мануйлы і яго заступніка сп. Кірыліка, арганізацыя гэтая добра паставіла і шырока праводзіць культурна-асьветную працу ў Ляховічах. Пад кіраўніцтвам вышэй успомненых юнакоў часта ладзяцца культурныя вечары, раняшнікі, а калядньмі сьвятамі была ладжана ёлка для школьнай моладзі і дзяцей уцекачоў. На ёлцы ўсе дзеці атрымалі багатыя падаркі ў выглядзе розных школьных прыладаў, ласункаў і іншых рэчаў.

СЕМЕЖАВА

МЫ ГАТОВЫ БАРАНІЦЬ БЕЛАРУСЬ!

16-га студзеня ў паветавым цэнтры м. Семежава адбыўся масавы сход, на якім жыхарства мястэчка і навакольных вёсак пазнаёмілася з матар'яламі заснаваньня Беларускае Цэнтральнае Рады і з адозваю ейнага Прэзыдэнта сп. Радаслава Астроўскага.

Дзьве гадзіны семежаўцы пад адкрытым небам уважліва слухалі выступаючых, якія расказалі ім аб вялікім гістарычным дню 21-га сьнежня 1943 году ў які была паклікана да жыцьця Беларуская Цэнтральная Рада. Апрача гэтага прысутныя азнаёміліся з гісторыяй змаганьня беларускага народу за свае адвечныя ідэалы самастойнага і свабоднага жыцьця.

Пасьля гэтага семежаўцы аднагалосна ўхвалілі наступную рэзалюцыю:

«Мы, грамадзяне м. Семежава, сабраўшыся з нагоды заснаваньня нашай Беларускай Цэнтральнай Рады, ад шчырага сэрца вітаем сваю Беларускую Раду і адначасова бяром на сябе наступныя абавязкі:

1. Арганізавацца навакол БЦР дзеля канчатковай перамогі над бальшавізмам, якая прынясе нам, беларусам, вольнасьць і незалежнасьць.

2. Усе мы гатовы са зброяй у руках бараніць нашу Бацькаўшчыну ад сталінскіх бандытаў, якія забіваюць нашых лепшых сыноў і рабуюць наша сялянства.

3. Семежаўцы не жадаюць ні польскай, ні бальшавіцкай апекі. Нашым надзейным саюзьнікам зьяўляецца Нямеччына, якая дала нам магчымасьць свабодна разьвіваць нашае беларускае жыцьцё.

Жыве Беларусь!».

БАРАНАВІЧЫ

З ЖЫЦЬЦЯ КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

23-га студзеня ў Беларускім Доме Культуры ў Баранавічах нядаўна зарганізаванае тут Культурнае Таварыства склікала публічную сходку.

Заступнік старшыні Культурнага Таварыства, сп. Др Малецкі пазнаёміў прысутных з характарам, мэтамі і заданьнямі таварыства і, падкрэсьліў, што памятаючы слаўныя традыцыі былых нашых культурных арганізацыяў, таварыства будзе весьці пачатую імі працу далей. У канцы заклікаў ён прысутных да прыняцьця дзейнага ўдзелу ў працы таварыства.

Др. Станіслаў Станкевіч прачытаў даклад на тэму «Жывучая сіла беларускае мовы». Дакладчык схарактэрызаваў паўстаньне і разьвіцьцё беларускае мовы сярод моваў іншых народаў, сьцьвердзіў уплывы нашае мовы ў пэўны пэрыяд часу на разьвіцьцё іншых моваў і давёў яе жывучасьць і ў тыя часы, калі ворагі імкнуліся зьнішчыць. Даклад гэты выклікаў вялікае зацікаўленьне ў прысутных.

Нямецкія артылерыстыя рыхтуюцца да змаганьня супроць савецкіх танкаў

мецка-фашыстоўскіх агіднікаў» («Правда», — 7. 11. 1942 г.). Ці-ж ня той самы панукальна-рамізьніцкі стыль, а ў зьмесьце — нават як далёка ўсім гэтым загадам да тае паўніні, запраўды «геніяльнае ўсеабсяжнасьці гэнага пераліччэньня ўсіх і ўсякіх магчымых спосабаў і прыхватак шкодзіць і паскудзіць «дзе ні ступні», з-за вугольля, у плечы, таго, пададзенага ўсяго ў «закліку», «звароце», «выступленьні», грунтоўнага кодэксу партызаншчыны й дывэрсіі (так, цяпер ухо адкрыта й бессаромна прызнаецца й апошняя, гэтак ганьбаваная сваім часам, як гадкі й нягодны спосаб на розных адчыненых і зачыненых працэсах «шкоднікаў», «шпіёнаў», «дывэрсантаў», прызнаецца, як прызнаны даўно й «прынцыповы» пункт спрэчак і разыходжаньняў «марксыстых» і «народнікаў»!).

Калі-ж нават і згадзіцца, на часіну, што перад намі — запраўды «заклік», а не загад, дык, няшмат падумаўшы, выходзіць яшчэ лепш: якім нязначным мусіла быць ягонае заклікальнае дзеяньне на народ, калі трэ было па ім раз-по-раз сыпаць афіцыйныя загады з тэй самай, адзінай, у існасьці «устаноўкай» — «разьдзьмуць полымя!».

ЗАКЛІКІ, ПОДКЛІКІ І — ВЫНІКІ

Ды ўсё роўна, відаць, дарма, што ўсе заклікі й загады ды заклікі-загады, бралася толькі, як мокрае, гарэць. Дык-жа, на ўзмацненьне, давялося выпрабаваным бальшавіцкім звычаем тое самае, нават у тых самых, бадай, словах (пэўна-ж, «геніяльней» за «сама геніяльнага», «сама навучнага» аніяк ня скажаш) паратаўкаць і ўдзёўбваць зноў і зноў у розных «выступленьнях» усялякіх «прадстаўнікоў», у ведамых усім падсавецкім людзям «лёзунгах ЦК ВКП(б)» да ўсялякіх бальшавіцкіх угодкаў і сьвятаў (між іншага, называюцца цяпер ужо ня «лёзунгі», а «общепонятно» — «призывы», г. зн. «заклікі», бо «лёзунг»-жа-хіба, што «нямецка-фашыстоўскае», а можа й зусім «гітлераўскае» слова), у абавязкова-дырэктыўных перадавіцах газэтаў. «Множце шэрагі партызанскіх аддзелаў!» — камандай гучыць «выступленьне» гэнэрала «прадстаўніка беларускага народу» Камэра)! Чу ў, народзе, такога свайго «прадстаўніка»? Дык глянь — «Правда», № 96 — 6. 4. 1942 г. — на «2-м усеславянскім мітынгу» ў Маскве 4. 4. 1942 г. «бязьлітасна вынішчайце фашыстоўскіх захопнікаў, разьдзьмухвайце полымя ўсенароднага партызанскага руху! Разбурайце ворагавыя тылы, зьнішчайце ягоныя штабы, разбурайце чыгункі й масты, падпальвайце і ўзпывайце складзішчы й кашары, зьнішчайце ворагавую жывую сілу, вынішчайце прадстаўнікоў нямецкіх уладаў» — гукаюць-нукаюць лёзунгі — «заклікі» ЦК (да 25-х угодкаў кастрычніцкае рэвалюцыі — «Правда», № 301 — 28. 10. 42 г., лёзунгі 27 і 28, тое самае бадай — да 25-х угодкаў чырвонай арміі — «Правда» № 52 — 21. 2. 43 г., лёзунгі 33 і 34, да 1-га траўня 1043 г. — «Правда», № 107 — 25. 4. 43 г., лёзунгі 27 і 28 і г. д. і г. д.). «Партызаны й партызанкі, зьнішчайце нямецкіх акупаныаў!», «Партызаны, мацней удары на ворага!», «За ўсенародны партызанскі рух!» — б'юць у вадзін пункт перадавіцы «Правды» (№ 347 — 15. 12. 41, № 225 — 13. 8. 42, № 318 — 14. 11. 42). Бо гэта-ж — найулюбёны й найэфэктыўны спосаб бальшавіцкага прапагандовага тэрору — біць усьцяж у вадзін пункт, паўтараючы ўсё адно й тое, з невялікімі варыяцыямі, дзяўбці й дзяўбці і ўжо прабітым, прадзёўбаным сьледам кажны раз убіваць-уганяць і крышку новага, актуальнага ў часе ці абставінах.

Што-ш само сабой высноўваецца з усяго гэтага? Толькі адно: **ніякім не «ўсенародным рухам», узбурэньнем масаў зьнізу, а толькі беспасярэднім выкананьнем заклікаў — простых загадаў самога «вялікага Сталіна» й подклікаў — падсьцёбваньняў ягоных паплечнікаў ды заплечнікаў, выкананьнем рукамі як нязначнага ліку вернікаў і запраданцаў — кіраўнікоў, так і пэўнае, штораз большае, стэрарызаванае «заклікамі», загадамі й запужваньнямі, правакацыямі й простым мусам масы няшчасных ахвяраў і зьявілася гэтая сяньняшняя пляга нашага краю — партызаншчына,** гэтая першая спроба й намаганьне паганага цмока — спрута ўхапіцца за тую зямлю, якая сама яго даўно выкляла й даўно гатова згарэць пад ягонымі цупкімі лапамі-мацкамі.

Да гэтых мацкоў варта яшчэ й бліжэй прыглядзецца.

«ПАРТЫЗАНЫ» — «ПАТРЫЁТЫ»

Як ні імкнуліся вылузацца із скуры ўсе верныя сталінавы лазоўскія й іншая нечысьць лазатая, каб давесьці, што «вялікі партызанскі рух» паўстаў ужо «ад першых дзён» вайны, што ён быццам «абапіраецца на ўвесь народ» і «ў глыбокай арганічнай сувязі з народам», нават із справаздачаў выканальнікаў усіх іхных заклікаў-загадаў можна адчуць і вылавіць запраўдны памер і характар гэтага «руху», ягонае «апоры» й «сувязі».

Вось перад намі — першая, надрукаваная ў «Правде», карэспандэнцыя пра «баёвыя вычыны партызанаў» якраз, быццам-бы, на Беларусі — «Наш партызанскі аддзел» («Правда», № 228 — 18. 8. 41). Аўтар рэкамэндуецца «гэроем Савецкага Саюзу» Т. П. Бумажковам, камандзерам «аднаго із шмат тысячаў беларускіх партызанскіх аддзелаў» (гэта ў жніўні 1941 году, на другім месяцы вайны — «шмат тысячаў партызанскіх аддзелаў» на Беларусі! Прыгадайце той час і паверце!). Вось што піша гэны «гэрой» — «беларус» на «ов» — пра склад свайго «беларускага» аддзелу: «Спачатку ён налічваў усяго 80 чалавек. Сярод іх былі прадстаўнікі партыйнага, камсамольскага й калгаснага актыву, яны й склалі ядро аддзелу» і далей: «Сярод нас ёсьць камуністыя, чыё баёвае дазнаньне ўжо адзначана высокімі ўзнагародамі ўраду: гэрой Савецкага Саюзу Паўлоўскі, узнагароджаныя ордэнамі чырвонага сьцягу Царанкоў, Маханькоў і іншыя перадавыя людзі аддзелу».

Здаецца выразна азначаны «усенародны» характар «ядра» і «перадавых людзей аддзелу». Так, гэта «патрыёты», ды характар іхнага «патрыятызму», сьведама ці не, але добра выявіў нейкі нязнаны друкар «Праўры», які ў вадным з ейных нумароў цабраў гэтае слова з невялікай перастанавачкай літараў: «партыёты». Так, гэта толькі «партыёты» — хіба ад слова «партыя», патрыёты толькі гэтае «партыі Леніна, партыі Сталіна, мудрае партыі бальшавікоў», або можа, у стылі бальшавіцкіх слоў — скаротаў — «парт...ыёты», «партідыёты». А гэткі склад партызанскіх аддзелаў «пацьвярджаўся няраз і пазьней, у іншых справаздачах. Вось, прыкладам, ужо за год па тым і на Смаленшчыне «у авангардзе змаганыя з ненавіднымі акупантамі камуністыя і камсамольцы», як паведамляе нейкі «Бацяа», «камандзер задзіночаных партызанскіх аддзелаў» (Смаленскія партызаны» — «Правда», № 212 — 31.7.1942; між іншага, ці не давядзецца Сталіну прыцягнуць аўтара за «самазванства»: «бацькам»-жа дагэтуль быў толькі ён адзін і, пэўна-ж, не захоча дабраахвотна адступіць гэтае годнасьці).

А пра нацыянальны склад «беларускіх» партызанаў добра могуць прамовіць, хоць і скупа падаваныя (а ў далейшым і проста зашыфроўваныя аднымі літарамі «Н», «Х» і да т. п.) прозьвішчы партызанскіх «гэрояў» (найлепш будзе падаць іх у аўтэнтычным напісаньні): сам Бумажков, Царенков, Маханьков, Ковалев, Ушаков... А каго могуць прыгадаць нам Катарский, Юковския, Офик?...

(Працяг у наступным нумары)

ЮРЫ АНДЗЯЛЕВІЧ

Раньне па буры

(Апавяданьне)

Сарваўся вецер. Сонца яшчэ не зайшло, але ягонае праменьне толькі вельмі нясьмела выглядала з-за цёмных хмараў і таксама хавалася за цёмныя вялізарныя валы даждажых хмараў. Надыходзіла бура. Прадчуваўся бураломны шторм. Мора парысавалася пеністымі хвалямі, якія, як табун дзікіх коней, непаслухмяных і бунтарных, ганяліся і грызьліся міжсобку. Шум і плюскат аж пад неба, сьвіст і ўдары пяруна тварылі магутную сымфонію неакелзанае стыхіі. Паветра мяшалася з марской вадой і шумам і бурлела, як вада ў катле. Шторм ужо быў, як дома. Запала ноч.

Шкуна «Мэва» гэраічна - адважна змагалася з бурай.

Шмат ужо бачыла яна бураў і шмат адбыла рэйсаў па ўсіх акіянах і морах сьвету. Драўляны кадыб трашчаў у зьвязох, вецер выгінаў шчылы і чартоўскую песьню заводзіў на такелюнку, страляў з штармовых вятругаў, а букшпрыт шточасіну занураўся ў морскія прадоньні, але каб вынурнуць зноў і зноў занурыцца ў морскія хвалі. Фок-вятруга скручаная, ды даўно ўжо пайшла з ветрам і бурай і толькі кавалкі палатна хлёсталіся аб шкоты. «Мэва» ішла, праўдзівей ляцела сталой толькі на дзьвюх штармовых вятругах, якія трымаліся яшчэ на грот-мачце і бэзан-мачце.

За бэзан-мачтай стаяла капітанская будка, дзе стары морскі воўк, капітан Вэйт, із люлькай у зубох стаяў на постані, як жаўнер, гатоў да канца й да сьмерці весьці змаганьне з ашалелай стыхіяй.

Цалае жыцьцё вёў ён гэткае змаганьне. Морскае жыцьцё — гэта жорсткае й страшное змаганьне, якое ўзгадоўвае гарт душы й пагарду да цела. Калі-ні-калі капітан пакрыкваў на матросаў, а то падаваў кірунак стырніку, што стаяў за ім пад голым небам, прывязаны шнурам да стырнавога кола. Мусіў прывязацца, і нават вельмі моцна, інакш віхура й хвалі даўно зьнесьлі-б яго з пострапу.

Караль стаяў пры стырне. Шырока расстаўленыя ногі і цела, пахіленае наперад, давала ўражаньне змагара і разам — зьвера, гатовага да канца весьці бой. Зюд-вестка, глыбака насунутая на галаву, давала добрую й пэўную ахову ад вады і дажджу, цуркі якіх сьцякалі па гумовай вопратцы.

Вецер роў. Заводзіў, як сотні сабакаў, сьвістаў па вантох і ўрываў угару тумана марское шуму.

Караль стаяў пры стырне. Скасьцянелыя пальцы цьвёрда сьціскалі абруч кола, а вочы — неадрыўна на ігольцы компасу. Калі-ні-калі чуў ён капітанаў голас, папраўляў кірунак і вёў шкуну пэўна. Ня раз такой парой сьцягалі яго з койкі, каб ішоў да стырна. Капітан Вэйт ведаў, што гэты сталёвы чалавек будзе пэўна і непахісна змагацца, і спакойна вёў шкуну.

Ужо тры гадзіны стаяў гэтак Караль. Рукі скасьцянелі, а ногі цяжка згіналіся ў каленах. Часта вочы зыходзілі з іголкі компасу ў прасьцяг, але чорная ноч не адкрывала нічога, толькі адчувалася, што штармавыя вятругі яшчэ на месцы, а шкуна плыве й пажырае морскія мілі. Стомленыя вочы калі-ні-калі заплюшчваліся. Тады зьяўляліся абразы з мінулага, з ягонае бацькаўшчыны, роднае рэчка, што завяла яго да мора і дала яму новы быт.

Прыгадаўся апошні дзень у родным горадзе, апошняе «бывай» і апошні поціск рук Ізы. Васільковыя вочы гаварылі так шмат, хоць і займгліліся сьлёзамі, а грудзі хадзілі ад ціхога плачу.

— Караль, застанься, будзе ўсё добра, — ціха гаварыла Іза. — Будзе добра нам, і нашча шчасьце закрасуе ў нашай хаце. Падумай яшчэ раз. Пакінь гэтыя думкі. Сьвет страмны... загубіць цябе, а я ізтага не перажыву, — шаптала далей.

Закінула рукі і моцна прытулілася да Каралевых грудзей.

— Ня пушчу, ня пушчу... — Плач і спазмы ейныя словы.

— Не. — адказаў Караль, тулячы Ізу да грудзей. — Кахаю цябе, але люблю і ваду і мора. Хачу быць вольным чалавекам, вольным, як нашая рака. Будзь здаровая і забудзься. Маладая, забудзешся пэўна.

— Ня выходзіць з курсу! — крык капітана абудзіў Караля.

Ён ня ведаў, колькі ўжо часу стаяў пры стырне. Вопратка даўно была мокрая, рукі і ногі скасьцянеўшы. Ды машынальна папраўіў курс. Гвалтоўны ўдар шторму мала што зьбіў яго з ног. Ды шнуры яго пусьцілі.

— Ня дамся, — шантаў Караль, — вытрываю да канца, мушу вытрываць. Ачуняў.

Чорныя хмары на ўсходзе паясьнелі. Надыходзіў дзень. Часінамі рабілася спакайней. Слаба зарысоўваліся пострап і шчылы ў посьвіце раніцы.

Шторм апошні раз зьнячэўку ўдарыў у шкуну. Палажыў яе на бок, нокі бомаў узрывалі морскія хвалі. Ня вытрымаў апошняга ўдару бом-бэзун вятругі, трэснуў па сярэдзіне.

Караль стаяў пры стырне. Бачыў усё. Толькі не ставала ўжо яму сілы адхіліць галаву перад бомам, што падаў. У апошняй часіне мільганула думка: «Бывай, сьвет і Іза!»

Кавалак бому ўдарыў у галаву, і чорная ноч зацягнула сьвет. Як мяшок із пяском, цяжка асунуўся Караль на шпрыхі стырнавага кола і завіс. Апушчаныя рукі сьмешна бегалі, а галава качалася разам із хістаньнем шкуны.

Падскочыў капітан Вэйт. Схапіў у рукі стырновае кола і гучным голасам падняў матросаў.

Бура мінула, і толькі мора пералівалася йшчэ бурліва ды першае праменьне выглядала з-за хмараў.

Пры стырне стаў старшы матрос. Капітан Рэйт хутка адвязаў шнуры, а матросы падхапілі нярухомае Каралева цела.

— Да мяне! У капітанскую кабіну! — крыкнуў капітан.

Караля давалаклі да кабіны, палажылі на капітанскую койку. Ляжаў нярухома. Капітан Вэйт з дапамогай першага афіцэра распранулі яго й зьнялі з ягонае галавы зюд-вэстку.

Пасма крыві сплывала з левае скроні ў Караля. Косьць выразна была ўвагнутая ў мозаг.

— Трудная рада, — сказаў капітан, — трэба доктара і хуткая апэрацыя. Бяз гэтага доўга не пацягне.

— Афіцэр Дрэй, — зьвярнуўся ён, — даць матросам на пострапе загад, каб пільна сачылі, ці не пабачаць дыму з параплаваў. Калі сустрэнем больш параплаў, там павінен быць доктар, і напэўна выратуем майго лепшага матроса.

Курс шкуны бег ведамым морскім шляхом і раней часта сустракаліся параплавы.

Мора супакойвалася, а сонца сушыла пострап і вясёла сьмяялася з вышыні.

Плынулі часіны. Караль ляжаў, як ня жывы. Капітан Вэйт нэрвова хадзіў па кабіне і што часіны кідаў позірк на хворага матроса.

— Шкада. Дальбог, шкада хлапца. Пяты год у мяне. Страчу такого матроса.

— Два румбы ўлева перад намі параплаў! — голас матроса адарваў капітана Вэйта.

Схапіў ракетніцу і хутка па трапе выскачыў на пострап. Тры разы стрэліў. Значыла — канечна патрэбны доктар.

«Пачаць ці не?» — думаў капітан Вэйт.

Пабачылі.

Выстраленая ракета расьцьвіла над параплавам, і ён звольніў бег.

Пасьля паўгадзіннага лявіраваньня наблізіліся да параплаву. Спушчаная маторная лодка пад'ехала да шкуны, і доктар у мундзеры афіцэра цяжка ўвайшоў па трапе на пострап шкуны.

— Добры дзень! Што чуваць? Цяжкая відаць была ноч для вас.

— Калі ласка! — капітан хутка падскочыў і дапамог доктару ўвайсьці на пострап.

— Капітан Вэйт, шкуна «Мэва». Маем цяжка раненага матроса, мо ўжо й ня жыве.

Доктар із капітанам увайшлі ў кабіну. Караль ляжаў нярухома, толькі лёгкі рух грудзей паказваў, што ён яшчэ жыве.

— Пабачым. Ага! Галава. Косьць трэснула і зьлёгка ўвайшла ў мазгі. Дрэнь справа. Трэба хутчэй забраць на параплаў і зрабіць апэрацыю.

Па пару мінутаў матросы перанесьлі Караля ў маторную лодку. На разьвітаньне доктар сказаў капітану:

— За гадзіну скажу праз трубу, што будзе. Да пабачаньня!

Маторная лодка адплыла. Мотросы і капітан «Мэвы» бачылі, як яна прыбіла а пасьля — як уцягнулі яе на параплаў.

Шкуна «Мэва» лёгка калыхалася пад вельмі скучанымі вятругамі.

Настала радасная і пагодная раніца.

З лодкі, уцягнутай на параплаў вынесьлі Караля. Грамада падарожных абступіла хворага. Пасыпаліся шэпты. Жорстка змагаецца матрос із прыродай.

Доктар загадаў неесьці Караля ў апэрацыйную залю. Галава хісталася, а тонкая пасма крыві выразна сплывала із скроні. Вочы падарожных правялі грамаду, пакуль яна аж не схавалася ў люку.

Па пару мінутаў Караль ляжаў ужо на апэрацыйным стале. Доктар і дзьве сястры былі ўжо гатовыя.

Сястра Іза — інструмантарка, яшчэ ні разу ня кінула вокам на Караля, вельмі занята падрыхтаваньнямі. Спакойныя васілковыя вочы з-пад цёмных броваў ня бегалі па залі, а твар із вельмі правільнымі рысамі й прыгожа выкраенымі вуснамі быў мармурова спакойны.

— Сястра Іза! Дажыльны ўкол пацыенту. Хутка!

Аголеная, мускулістая рука вісела мёртва. Жылы выразна вырысоўваліся з-пад скуры і татуажу. Іза падняла руку. Прыціснула шпрыц і дала дажыльсы ўкол.

Першы раз кінула позірк на твар пацыента.

— Гэта... гэта... Хто гэта? — кінула пытаньне доктару.

— Матрос із шкуны «Мэва», — адказаў доктар.

Вочы сястры Ізы ўпіліся ў Каралеў твар. Дарма, што нярухомыя рысы і заплюшчаныя вочы — пазнала!

— Гэта ён, Караль, але Караль, — вышаптала.

Пацямнела ў вачу. Насіла доўга ў душы апошняе разьвітаньне і ягоныя словы. Цьвёрда зьвязаныя Каралевы рысы выразна тады гаварылі, што ён ніколі не пакіне таго, што наважыў. І не пакінуў, хаця і кахаў гэтак моцна. Мора і неабсяжны прастор вады зачараваў яго. Нехта накінуў гэты чар на ягоную душу і забраў ад яе Караля.

Але не паддалася! Пайшла шукаць. Пакінула ўсё, каб вырваць толькі Караля. Пайшла змагацца за шчасьце. І вось ужо трэйці год плавала на караблёх за сястру міласэрдзя і сяньня, сяньня якраз знайшла таго, каго шукала.

Каралеў твар вельмі зьмяніўся. Пяцігадовае вандраваньне пакінула на ягоным твары моцны сьлед.

Доктар узяўся за апэрацыю. Апэрацыя прайшла хутка. Косьць галавы была цьвёрдая, і гэта ўратавала Караля ад сьмерці.

Сястра Іза сачыла доктаравы рухі і глыбака ўздыхнула, калі згледзела задавальненьне на ягоным твары. Усё добра. Добры Божа!

— Зрабіць агледзіны, і на койку. Шкуна пойдзе ўжо без матроса. У бліжэйшым порце пакінем яго.

Сястра Іза рабіла агледзіны. Пальцы рук гладзілі Каралевы шчокі. Калі скончыла і замацавала бандаж, лёгка нахінулася над галавой хворага, упілася вачыма ў твар і... чакала. Каралевы вусны лёгка паварушыліся, і яна пачула словы:

— Іза! Іза!

Не магла паўстрымацца. Сьлёзы замуцілі васількoвыя вочы і паплылі па твары.

— Яшчэ не забыўся, — думала. — Пяць гадоў!

Каралевы вочы лёгка адчыніліся, і няпрытомны пагля сустрэўся з поглядам сястры Ізы.

Не апусьціла вачэй. Нявыразны спачатку Каралеў пагляд рабіўся ясьнейшым і прытамнейшым. Як сонца ў раньні шчодрай рукой кідае на палі залацісты і мяккі дыван шаўковага праменьня, цяпла і магутнае радасьці, так Каралевы вочы заблішчэлі а твар праясьніўся.

Пазнаў!

— Іза! — вышаптаў. — Хто ты?

— Але-ж, я — адказала. — Больш ужо пэўна не пакінеш мяне. Напэўна не.

Мора сьмяялася ў сонцавам праменьні. Лёгкія хвалі плылі і гналі нявыразную сылюэт расплывістае ў далячыні шкуны «Мэвы».

АДКАЗЫ АЎТАРАМ ВЕРШАЎ

„Зь цярпеньнем ...“

Пачатак гл. у папярэднім нумары

А што выходзіць у саміх у вапошнім вершы:

Прадаў жыдом я козачку
І грошы ўсе на водачку
Пусьціў, а у машоначке
Ні грошыка Матроначке
Я не вязу, ой, гора мне:
Яна грызьці пачне мяне...

Ня кажучы ўжо пра расейскія канчаткі ў «машоначке» і «Матроначке» (іх лёгка направіць на беларускія «машоначцы» і «Матроначцы»; цяжэй із «водачкай», бо па-беларуску — «гарэлачка») — ці добра выходзіць із гэтай «машоначкай»? Гэта-ж «машонка» мае ў нас найчасьцей спэцыфічны сэнс, які ня тое, каб для паэзіі, але і да друку мала надаецца...

Рыфма «мне — мяне» — вельмі, вельмі танная...

Вершы Вашыя паказваюць, што самі вучыцеся пісаць на паэтах-нашаніўцах, між іншага, і на Максіму Багдановічу. Апошняга можна толькі раіць. Але, вучачыся ў Багдановіча, трэба мець на ўвазе наступныя рэчы. Папершае — Багдановіч можа быць найлепшым прыкладам таго, як для паэта насамперш патрэбна высокая культура, пры якой аб «літроўцы» і дум ня прыйдзе... Яе і трэба старацца нажыць. Падругое — у Багдановіча, трэба пераймаць строгасьць у дачыненьні да сваіх собскіх вершаў, крытычнасьць да іх. Патрэйцяе — трэба старацца так цярпліва і, галоўна, з думкаю апрацоўваць свае вершы, як гэта рабіў Максім Багдановіч. Але, пачацьвертае, трэба падчыркнуць, што пры ўсім гэтым Багдановіч ня можа быць настаўнікам у адным: у беларускай мове. Ён сам выўчыў яе толькі тэарэтычна, дый вучыўся ўвесь час аж да сьмерці, яшчэ ўсё-ж не апанаваўшы поўнасьцю. Таму ў ягоных вершах шмат русыцызмаў і іншых небеларускіх формаў і зваротаў, якія ў беларускую літаратурную мову не ўвайшлі ні пры ім, ні пасьля яго і ніколі ня ўвойдуць. Зрэшты, Багдановіч добра ведаў гэта сам, прасіў, каб яго папраўлялі, і кажную параду прыймаў з удзячнасьцяй і выкарыстоўваў.

А. Ве[illegible]об.

Івану Баўдзею, аўтару вершаў «Мой краю» і «Наша моладзь«.

Самі пішаце ў лісьце да нас: «Не магу выказаць сваёй любві да Бацькаўшчыны. Няма, здаецца, такога, каторы-б зразумеў маё шчырае каханьне да Роднага Краю і хараства яго прыроды, дык хачу хоць у вершах выказаць усё тое, што крыецца ў маёй маладой душы. Хай ідзе гэта праца на карысьць Народу й Бацькаўшчыны».

Гэтыя думкі Саміх нам вельмі сымпатычныя, і за іх можна было-б толькі шчыра пацісьнуць руку Самім. Гарачае каханьне да Бацькаўшчыны — гэта ўсіхны наш абавязак, а хто добра выконвае — таму гэта і найвялікшая заслуга. Аднак, нажаль, праца Саміх тымчасам ня можа пайсьці «на карысьць народу й Бацькаўшчыне», як самі таго хацелі-б. Із таго, што Самі пішаце: «хачу хоць у вершах выказаць» — із гэтага «хоць» ужо відаць, што Самі не ўяўляеце сабе ўсяе тае і складанае і адказнае творчасьці, якой зьяўляецца стварэньне запраўдных, мастацкіх вершаў. Гэта ня нейкі бязвартасны, агульна-даступны, прымітыўны, лёгкі спосаб выказваньня, за які можна хапіцца, як кажуць, «на горшы канец», каб выказацца «хоць ім», калі іншыя спосабы выяўленьня думак ці пачуцьцяў чаму-небудзь недаступныя. Вершаваная творчасьць патрабуе ад чалавека і адпаведнае здольнасьці, таленту, і ўмельства. Тое-ж што прыслалі нам, Самі, на вялікі жаль, аніяк нельга назваць вершамі. Самі проста ня тое навет, каб выказалі, а толькі паназывалі свае пачуцьці, напісалі гэта радкамі, як пішуцца вершы (пры чым сярод гэтых радкоў узялі пару жыўцом із чытаных ці чутых Самімі вершаў іншых паэтаў, як прыкладам: «Мы — бойкая моладзь, арлы маладыя...» або: «Дзе першае шчыасьце пазнац»), зрэдку павязалі канцы гэтых радкоў сугучнасьцямі, г. зв. рыфмамі, часам вельмі далёкімі, і гэта ў Саміх усё. А для вершу трэба яшчэ шматшмат, фактычна нават, усяго таго, што трэба для вершу-і пэўнае мернасьці мовы (г. зв. рытму), і вобразнасьці яе і іншых адзнакаў — якраз і няма.

Калі Самім вельмі хочацца навучыцца выказваць свае думкі і пачуцьці вершам (а навучыцца гэтага, з большага, кажны можа), дык трэба чытаць як больш вершаў добрых паэтаў, прыглядацца ўважліва да тых асаблівасьцяў, якія робяць іх вершамі, а таксама грунтоўна азнаёміцца з тэорыяй вершаскладаньня. Калі-ж верш патрэбен Самім толькі на тое, каб «выказаць сваю любасьць да Бацькаўшчыны хоць ім» — дык найлепш пашукаць іншага спосабу для гэтага выкананьня, і найдасканалейшым з іх, пэўна-ж, будзе спосаб чыну, дзеі ахвярнасьці для Бацькаўшчыны.

Міхасю Грузду, аўтару вершу «Мой Край». — Бадай усё тое, што сказана папярэдняму сп. Баўдзею, магло-б быць паўторана і Самім. Дык ветліва просім прачытаць папярэдні адказ.

С. ✝ П.

У дзень 11. І. 1944 году быў замардаваны бандытамі, прыехаўшы на Бацькаўшчыну наш найлепшы сябра

Іван Насуля

нар. 20. IV. 1912 г./у Каніхах, пав. Горадня. Няхай яму легкай будзе родная зямелька.

Старшыня Кэнігзбэргскага Аддзелу БКС.

УВАГА!

Апрача аддзелаў Беларускага Ўраду Апекі для беларускіх работнікаў пры Нямецкім Фронце ў Данцыгу, Кэнігзбэргу, Штрасбургу і Вене, гэтымі днямі быў зарганізованы новы аддзел у Браславе.

Гэты новы аддзел абыймае акругі: Niederschlesien, Oberschlesien, Sachsen, Sudetenland.

Адрыс аддзелу: Weißruthenische Verbindungsstelle bei d. Gauwaltung der DAF-Niederschlesien, Breslau I, Klosterstr. 8, Telephon 52381, Apparat 16.

Кіраўнік Цэнтральнага Ўраду Апекі для беларускіх работнікаў пры ДАФ

НАША ПОШТА

Чытачоў, якія просяць нас аб каляндары, паведамляем, што Рэдакцыя «Раніцы» іх ня мае і ня можа выслаць.

Сп. Міколе 1. — Гэтага роду жаніцьбы не дазваляюцца.

Сп. С. Ольшанскаму — Слоўнікаў пра якія Вы пытаёцце, у Нямеччыне няма ў продажы.

Hauptschriftleiter und für den Inhalt verantwortlich: Stanislaŭ Hrynkiewitsch, Berlin NW 87, Agricolastr. 17 (Gartenhaus). — Druck: Gebr. Radetzki, Berlin SW 68, Friedrichstr. 16.